

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:
Βαθμός Προτεραιότητας:

6

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Αθήνα, 26-08-2015

Αρ. Πρωτ.: Φ14/ 1552 / 133122 / Δ1

ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ Π/ΘΜΙΑΣ ΚΑΙ Δ/ΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ & ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Π.Ε.
ΤΜΗΜΑ Γ' ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ & ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
8028
14-09-15

Ταχ. Δ/ση : Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη : 15180 – Μαρούσι
Ιστοσελίδα : <http://www.minedu.gov.gr>
Email : spudonpe@minedu.gov.gr
Πληροφορίες : Σοφία Λαπατά
Αγγελική Γερασάκη
Τηλέφωνο : 210 344 3287
Fax : 210 344 3354

ΠΡΟΣ: 1. Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη
info@laskaridou.gr

2. Περιφερειακές Δ/νσεις Εκπ/σης της χώρας
3. Σχολικούς Συμβούλους Δημοτ. Εκπ/σης
(μέσω Περιφ. Δ/νσεων Εκπ/σης)
- ✓ 4. Δ/νσεις Π.Ε. της χώρας
5. Δημόσια & Ιδιωτικά Δημ. Σχολεία
(μέσω Δ/νσεων Π.Ε.)

ΘΕΜΑ : Έγκριση Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Ιδρύματος «Αικατερίνη Λασκαρίδη»
Σχετικό έγγραφο : 123127/31-07-2015/Δ1

Σε απάντηση της με αρ. πρωτ. 6240/Φ47Α,10/13-07-2015 επιστολής σας, που αφορά στην πραγματοποίηση Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Ιδρύματος «Αικατερίνης Λασκαρίδη», σε μαθητές των Ε' και ΣΤ' τάξεων των δημοσίων και ιδιωτικών Δημοτικών Σχολείων της χώρας, για το σχολικό έτος 2015-2016, σας γνωρίζουμε ότι σύμφωνα με το με αρ. 40/28-07-2015 Απόσπασμα Πρακτικού του Δ.Σ. του ΙΕΠ, τα εν λόγω εκπαιδευτικά προγράμματα πληρούν το αίτημα της παιδαγωγικής καταλληλότητας και ως εκ τούτου εγκρίνεται η πραγματοποίησή τους.

Η υλοποίηση των προγραμμάτων θα γίνει ύστερα από συνεννόηση των υπευθύνων του Ιδρύματος «Αικατερίνη Λασκαρίδη» με τους Διευθυντές και τους Συλλόγους Διδασκόντων των Δημοτικών Σχολείων και με τη συνεργασία των οικείων Σχολικών Συμβούλων Δημοτικής Εκπ/σης.

Όλα τα προγράμματα παρέχονται δωρεάν και η έναρξή τους έχει οριστεί τη Δευτέρα 5 Οκτωβρίου 2015. Οι σχολικές μονάδες που θα εκδηλώσουν ενδιαφέρον, θα πρέπει να υποβάλλουν την αίτησή τους από 1^η Σεπτεμβρίου έως και 30 Οκτωβρίου 2015. Για οποιαδήποτε διευκρίνιση σχετικά με τα εκπαιδευτικά προγράμματα, μπορείτε να επικοινωνείτε με την υπεύθυνη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Ιδρύματος, κα Καλή Κυπαρίσση (τηλ. επικοινωνίας: 210-4297540-1-2, fax: 210-4296024, ηλεκτρονική δ/ση: info@laskaridou.gr, ιστοσελίδα: www.laskaridou.gr).

Επισημαίνεται ότι οι δραστηριότητες αυτές εντάσσονται στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του σχολείου, σύμφωνα με την § 3, εδ. α2, γ του άρθρου 13, του Π.Δ. 201/98 (ΦΕΚ 161^Α) και πραγματοποιούνται με ευθύνη του Διευθυντή της σχολικής μονάδας και του διδακτικού προσωπικού. Η συμμετοχή των μαθητών στις δραστηριότητες αυτές είναι προαιρετική.

Συν.: δεκαοχτώ(18) σελίδες

ΠΙΣΤΟ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
από τη Διεύθυνση Ηλεκτρονικών - Δικτυακών
Υποδομών
Τμήμα Πρωτοκόλλου, Αρχείων και Μέριμνας

Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΣ
ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΔΗΜ. ΕΚΠ/ΣΗΣ

ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

*Όλα τα Προγράμματα παρέχονται δωρεάν
Αιτήσεις δεκτές από 1^η Σεπτεμβρίου έως και 30 Οκτωβρίου 2015
Έναρξη Προγραμμάτων Δευτέρα, 5 Οκτωβρίου 2015*

ΌΛΑ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ
ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΩΝ Ε' & ΣΤ' ΤΑΞΕΩΝ

ΓΛΩΣΣΑ

«ΔΑΝΕΙΚΑ ΚΙ ΑΓΥΡΙΣΤΑ»: ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΑΦΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕ
ΑΛΛΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

Ομάδα: 40 – 50 μαθητές, διάρκεια: 60'

Εισηγήτρια: Ελένη Καραντζόλα, Αναπλ. Καθηγήτρια Γλωσσολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΙΣΤΟΡΙΑ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ – Ο ΤΡΩΙΚΟΣ ΜΥΘΟΣ

(ΣΤ' τάξη) Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 70 – 90'

Εισηγήτρια: Άννα Κατρά, Φιλολόγος-Εκπαιδευτικός, MSc Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων, τ.
Υπεύθυνη Σχολικής Βιβλιοθήκης

ΛΙΜΑΝΙΑ ΚΑΙ ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

Ομάδα: έως 40 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτριες: Φλώρα Καραγιάννη, Δρ. Βυζαντινολόγος, Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και
Μεταβυζαντινών Μνημείων, Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος
Ανθή Χοτζάκογλου, Θεατρολόγος

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΜΙΑ ΚΑΡΕΚΛΑ, ΕΓΩ ΚΑΙ ΠΟΛΛΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Εισαγωγή στην αφήγηση με συνεργάτη μια καρέκλα

Ομάδα: 30 μαθητές, διάρκεια 70 – 90'

Εισηγήτρια: Ελένη Γεροδήμου, Χορογράφος, Ηθοποιός

ΘΕΑΤΡΟ ΕΙΚΟΝΩΝ: ΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΟΥ SHAUN TAN

Ομάδα: 40 μαθητές, διάρκεια 70 – 90'

Εισηγήτρια: Μυρτώ Πίγκου-Ρεπούση, Δρ. Εκπαιδευτικού Θεάτρου/Δράματος, Διδάσκουσα Ανοιχτού Πανεπιστημίου Κύπρου

ΦΥΣΙΚΗ-ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ

ΤΙ ΕΙΔΕ Ο ΓΑΛΙΛΑΙΟΣ ΣΤΟΥΣ ΟΥΡΑΝΟΥΣ;

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγητής: Δημήτρης Πετάκος, Υποψήφιος Διδάκτωρ Ιστορίας των Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σε συνεργασία με τον Κώστα Γαβρόγλου, Ομότιμο Καθηγητή Ιστορίας των Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ο ΝΕΥΤΩΝΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΗΛΟ

Τι μας λένε οι μύθοι για την επιστήμη;

Ομάδα: 20 – 40 μαθητές, διάρκεια 70 – 90'

Εισηγήτρια: Ειρήνη Γκουνταρούλη, Διδάκτωρ Ιστορίας Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Επιστημονικός Σύμβουλος: Μανώλης Πατηνιώτης, Αναπλ. Καθηγητής Ιστορίας Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΤΟΠΙΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 70 – 90'

Εισηγήτρια: Δρ. Λασκρατία Λάκκα, Μοριακή Βιολόγος

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΕΝΟΣ ΔΕΙΝΟΣΑΥΡΟΥ

Ομάδα: 40 – 50 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτρια: Ελίζαμπεθ Σταθοπούλου, Δρ. Γεωλογίας, Παλαιοντολόγος

ΑΠΟ ΤΟ ICE AGE ΣΤΟ FROZEN ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Πώς ένα μαμούθ, ένας χιονάνθρωπος και μια πριγκίπισσα του πάγου μάς βοηθούν να καταλάβουμε τι είναι η κλιματική αλλαγή

Ομάδα: 40 μαθητές, διάρκεια 70 – 90'

Εισηγήτρια: Νικολέτα Ζιακοπούλου, Φυσικός, Μετεωρολόγος

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΧΑΜΕΝΩΝ ΣΠΟΡΩΝ

Παραγωγή και σπατάλη τροφίμων και η σημασία της διατήρησης των υτόπιων ποικιλιών σπόρων

Ομάδα: 40 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτρια: Αγγελική Γεροντέλη, Περιβαλλοντολόγος, MSc, Επιστημονική συνεργάτις Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.) του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΡΑΣΗ - ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

ΤΟ «ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ ΕΔΩ, ΕΚΕΙ ΚΑΙ ΛΙΓΟ ΠΑΡΑΠΕΡΑ...

Ομάδα: 40 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγητής: Δικαίος Χατζηπλής, Εμφυχωτής, Παιδαγωγός, Γραφίστας

ΗΤΑΝ ΕΝΑ ΜΙΚΡΟ ΚΑΡΑΒΙ

Βιωματικό εργαστήριο πάνω στο θέμα των δύο φύλων

Ομάδα: 40 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτρια: Ελένη Σταμούλη, Εκπαιδεύτρια

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ

Πρόγραμμα για τη μετάβαση στην εφηβεία και τον σχολικό εκφοβισμό

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο υλοποίησης του προγράμματος, επικοινωνήστε με τη Γραμματεία του Ιδρύματος.

Ομάδα: 25 - 30 μαθητές

Εισηγητές: Μάριος Κουκουνάρας Λιάγκης, Λέκτορας Θεολογικής Σχολής, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ηρώ Ποταμούση, Κοινωνιολόγος, Θεατροπαιδαγωγός

Κατερίνα Λασκαρίδη, Ψυχολόγος, Ειδική παιδαγωγός

Υπεύθυνη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων: Καλή Κυπαρίσση

Τηλ. επικοινωνίας: 210 42 97 540-1-2, Fax: 210 42 96 024

Ηλεκτρονική διεύθυνση: info@laskaridou.gr

Ιστοσελίδα: www.laskaridou.gr

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

*Όλα τα Προγράμματα παρέχονται δωρεάν
Αιτήσεις δεκτές από 1^η Σεπτεμβρίου έως και 30 Οκτωβρίου 2015
Έναρξη Προγραμμάτων Δευτέρα, 5 Οκτωβρίου 2015*

ΟΛΑ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ
ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΩΝ Ε' & ΣΤ' ΤΑΞΕΩΝ

ΓΛΩΣΣΑ

«ΔΑΝΕΙΚΑ ΚΙ ΑΓΥΡΙΣΤΑ»: ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΑΦΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕ
ΆΛΛΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

Ομάδα: 40 – 50 μαθητές, διάρκεια: 60'

Εισηγήτρια: Ελένη Καραντζόλα, Αναπλ. Καθηγήτρια Γλωσσολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ο γλωσσικός δανεισμός είναι ένα φαινόμενο που αφορά όλες τις γλώσσες σε όλες τις εποχές. Αποτελεί πηγή ανανέωσης και εμπλουτισμού, όμως συχνά θεωρείται ότι απειλεί τη γλώσσα που δανείζεται, γιατί αλλάζει/αλλοιώνει τα χαρακτηριστικά της.

Στο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα, και μέσα από μια διεπιδραστική παιγνιώδη διαδικασία, εξετάζονται διάφορες λέξεις που χρησιμοποιούμε καθημερινά στα ελληνικά. Όπως θα διαπιστώσουμε, αρκετές από αυτές, αν και ξενικής προέλευσης, δεν ξεχωρίζουν καθόλου από τις ελληνικές. Άλλες πάλι, που δεν έχουν προσαρμοστεί σε σχέση με το γραμματικό σύστημα της ελληνικής, φαίνεται ότι είναι ξένες. Δεν είναι όμως πάντα εύκολο να υποθέσουμε από ποια γλώσσα προέρχονται.

Το πρόγραμμα ολοκληρώνεται με μια σύντομη αλλά συστηματική παρουσίαση των επαφών που είχε η ελληνική γλώσσα με άλλες, στη διάρκεια της ιστορίας της, και το είδος των δάνειων λέξεων που πήρε ή έδωσε, χωρίς επιστροφή...

ΙΣΤΟΡΙΑ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ – Ο ΤΡΩΙΚΟΣ ΜΥΘΟΣ

(ΣΤ' τάξη) Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 70 – 90'

Εισηγήτρια: Άννα Κατρά, Φιλολογος-Εκπαιδευτικός, MSc Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων, τ. Υπεύθυνη Σχολικής Βιβλιοθήκης

Η ελληνική μυθολογία, ευρισκόμενη στις ρίζες του προϊστορικού παρελθόντος μας, αποτελεί βάση του ελληνικού πολιτισμού και απηχεί νοοτροπίες, γνώσεις, συνήθειες, επιτεύγματα τόσο του πνευματικού όσο και του υλικού πολιτισμού. Η τεράστια ποικιλία των μύθων συχνά έχει ως έρεισμα πραγματικά γεγονότα, τα οποία εμπλέκονται με τη φαντασία λαϊκών και επώνυμων αρχαίων δημιουργών, αλλά και με την επιθυμία ηρωοποίησης και ωραιοποίησης του μακρινού παρελθόντος.

Η ελληνική Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση περιορίζει την διδασκαλία της Μυθολογίας στο πρόγραμμα της Γ' Δημοτικού. Η ηλικία των μαθητών επιτρέπει την πρόσληψη των μύθων μόνο σε επίπεδο ευχάριστης παραμυθικής αφήγησης. Η απήχηση γεγονότων, προϊστορικών ή ιστορικών, στον πυρήνα του μύθου απαιτεί ωριμότερη σκέψη και μεγαλύτερη ηλικία.

Στο πρόγραμμα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, η Μυθολογία παρέχει έμμεσο διδακτικό υλικό στην διδασκαλία της Οδύσσειας (Α' Γυμνασίου) και της Ιλιάδας (Β' Γυμνασίου). Η διδακτική εμπειρία αποδεικνύει ότι η έλλειψη μυθολογικών γνώσεων δυσχεραίνει τους μαθητές στην κατανόηση του ομηρικού κειμένου, λόγω της αδυναμίας τους να κατανοήσουν αλληλουχία ποιητικών αφηγήσεων, σχέσεις ηρώων, δικαιολόγηση ενεργειών, θεϊκές παρεμβάσεις, συμπεριφορές και συνέπειες. Τα παραπάνω έχουν ως αποτέλεσμα την απουσία αισθητικής απόλαυσης, που είναι και βασικός στόχος διδασκαλίας των Ομηρικών Επών.

Στόχοι του προγράμματος:

- να γνωρίσουν οι μαθητές τις μυθικές διηγήσεις που συνδέονται με την τρωική εκστρατεία
- να οδηγηθούν στον συνδυασμό των μυθικών διηγήσεων με τα αντίστοιχα ιστορικά γεγονότα της μυκηναϊκής εποχής
- να αποκωδικοποιήσουν την σχέση θεών – ανθρώπων και τις αντίστοιχες επιδράσεις στον ατομικό και τον κοινωνικό βίο
- να αντιληφθούν την διαχρονικότητα αξιών και πεποιθήσεων στον ελληνικό πολιτισμό
- να αποκτήσουν υπόβαθρο για την κατανόηση των Ομηρικών Επών

Τρόποι υλοποίησης:

Διαδικασία: συμμετοχική – διαδραστική

A) θεωρητική προσέγγιση, με

- ερωταποκρίσεις
- χρήση διαφανειών με εικαστικό υλικό, κυρίως από την αρχαία αγγειογραφία – εντοπισμός θεμάτων/ονομάτων
- αναφορά στο αντίστοιχο υλικό της Βιβλιοθήκης του «Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη»

B) δραστηριότητες με φύλλα εργασίας, για ενθάρρυνση της συμμετοχής των παιδιών

Π.χ.:

- σταυρόλεξα
- κρυπτόλεξα
- συμπλήρωση κενών σε φράσεις
- αντιστοιχίσεις
- ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής
- εικαστική συμπλήρωση τμήματος αγγειογραφίας

ΛΙΜΑΝΙΑ ΚΑΙ ΠΕΙΡΑΤΕΣ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

Ομάδα: έως 40 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτριες: Φλώρα Καραγιάννη, Δρ. Βυζαντινολόγος, Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος
Ανθή Χοτζάκογλου, Θεατρολόγος

Στους βυζαντινούς χρόνους τα λιμάνια έγιναν στόχος Αράβων πειρατών, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στο Αιγαίο και απειλούσαν την ασφάλεια και την ηρεμία των κατοίκων. Για τουλάχιστον δύο αιώνες (8ος - 10ος) τα αραβικά καράβια κατευθυνόμενα προς την Κωνσταντινούπολη διέσχισαν το Αιγαίο και λεηλατούσαν τα νησιά, ενώ οι πειρατές τους προξενούσαν πολλές καταστροφές όταν προσέγγιζαν τις ακτές. Μοναδικός τρόπος προστασίας των Βυζαντινών κατοίκων ήταν να εγκαταλείψουν τις ακτές και να αποσυρθούν στην ενδοχώρα των νησιών, σε προστατευμένες με φυσικό τρόπο θέσεις. Εκεί, στα βουνά και σε χαράδρες απ' όπου όμως μπορούσαν να ελέγχουν την προσέγγιση των πειρατικών πλοίων, έκτιζαν τις οχυρωμένες πόλεις τους.

Η πειρατεία επηρέασε άμεσα τη ζωή των κατοίκων στα νησιά του Αιγαίου και τη μορφή που πήραν τα λιμάνια και οι «Χώρες» τους προκειμένου να προστατεύσουν τους κατοίκους. Στόχος του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι να γίνουν αντιληπτές οι παραπάνω αλλαγές και οι μαθητές να εκμαιεύσουν με τρόπο διαδραστικό και ευχάριστο πληροφορίες για τον νησιωτικό βυζαντινό κόσμο, τις καθημερινές του ανάγκες, τη μορφή των λιμανιών και των πλοίων που διέσχισαν τις θάλασσες.

Μέσα από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα αναβιώσουμε την αναστάτωση που επέφεραν οι Άραβες πειρατές και θα ανακαλύψουμε τους κρυμμένους θησαυρούς που πήραν στα αμπάρια τους. Θα μεταφερθούμε στον Ιούνιο του 960 μ.Χ. όταν ξεκινάει ο στόλος των Βυζαντινών να ανακαταλάβει την Κρήτη με στρατηγό τον Νικηφόρο Φωκά. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες σταματούν μόλις ο στόλος φτάσει έξω από τα τείχη του Χάνδακα...

Εξέλιξη του προγράμματος:

- Θεατρικές Δραστηριότητες: Μέσα από θεατρικές δραστηριότητες οι μαθητές θα γνωρίσουν όψεις της βυζαντινής ιστορίας ενώ παράλληλα θα βιώσουν τα συναισθήματα όσων έζησαν εκείνη την περίοδο, μέσα από ένα ευρύτερο θεατρικό παιχνίδι. Αρχικά θα ακούσουν τα γεγονότα σαν παραμύθι και στη συνέχεια θα επιχειρήσουν, με εφελτήριο τα ιστορικά γεγονότα, να εκφραστούν κινητικά και θεατρικά, να μιμηθούν, να αυτοσχεδιάσουν, να δραματοποιήσουν την ιστορία που άκουσαν ή που θα γράψουν.
- Έντυπο υλικό με σταυρόλεξα και κρυπτόλεξα που σχετίζεται με τα λιμάνια του Αιγαίου. Θα διανέμεται στους μαθητές ή εναλλακτικά θα συμπληρώνεται σε πίνακα.
- Επιτραπέζιο παιχνίδι γνώσεων. Επιστημονικό εργαλείο: Ιστοσελίδα «Travelogues, Με το βλέμμα των περιηγητών» (www.travelogues.gr)

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΜΙΑ ΚΑΡΕΚΛΑ, ΕΓΩ ΚΑΙ ΠΟΛΛΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Εισαγωγή στην αφήγηση με συνεργάτη μια καρέκλα

Ομάδα: 30 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Ελένη Γεροδήμου, Χορογράφος, Ηθοποιός

Στην καθημερινότητα μας η καρέκλα είναι ένα αντικείμενο με το οποίο σχετιζόμαστε αρκετές ώρες. Τι θα συνέβαινε λοιπόν αν αυτό το εφήμερο «ξενοδοχείο» στο οποίο διαβάζουμε, γράφουμε, δουλεύουμε, ονειροπολούμε, χαλαρώνουμε, γινόταν ο βοηθός-συνεργάτης μας σ' ένα ταξίδι στον κόσμο της αφήγησης, των ιστοριών και των θεατρικών κειμένων.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- εισαγωγή στο θέμα – γνωριμία με τους μαθητές και τις καρέκλες
- η «καρέκλα στο χρόνο». Ιστορική αναδρομή στην καρέκλα από τα χρόνια της αρχαιότητας ως τις μέρες μας με χρήση PowerPoint
- ολιγόλεπτο ζέσταμα
- τρόποι που καθόμαστε. Συναισθήματα – χαρά, λύπη, απογοήτευση, θυμός
- η καρέκλα σπίτι, η καρέκλα καταφύγιο, η καρέκλα πρόσωπο
- άλλες χρήσεις της καρέκλας. Η καρέκλα μεταμορφώνεται για τη διαδικασία της αφήγησης σε τραπέζι, πλοίο, καρότσι, τσάντα και ό,τι άλλο φανταστούν τα παιδιά...
- εισαγωγή στο κείμενο (επιλέγουμε ένα κείμενο από αυτά που κάνουν στο σχολείο τα παιδιά). Επίσης, ο ίδιος ο εκπαιδευτικός μπορεί να προτείνει ένα κείμενο, ποίημα ακόμα και τραγούδι που έχει δουλευτεί στην τάξη και θα ήθελε να το επεξεργαστούν οι μαθητές μ' αυτόν τον τρόπο.
- τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και αφηγούνται την ιστορία χρησιμοποιώντας την καρέκλα σαν το μοναδικό σκηνικό αντικείμενο
- συμπεράσματα των παιδιών από τη διαδικασία-συζήτηση

Μέσα από τη βιωματική αυτή εμπειρία τα παιδιά έρχονται σε ταυτόχρονη επαφή με το λόγο και την κίνηση, αναπτύσσουν τη φαντασία τους χωρίς τον περιορισμό σωστό-λάθος, λειτουργούν ομαδικά και συνδημιουργούν, με στόχο την παρουσίαση της κάθε ιστορίας.

ΘΕΑΤΡΟ ΕΙΚΟΝΩΝ: ΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΟΥ SHAUN TAN

Ομάδα: 40 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Μυρτώ Πίγκου-Ρεπούση, Δρ. Εκπαιδευτικού Θεάτρου/Δράματος, Διδάσκουσα Ανοιχτού Πανεπιστημίου Κύπρου

Ο Shaun Tan γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Αυστραλία, όπου σπούδασε Ζωγραφική και Αγγλική Λογοτεχνία. Έγινε ευρέως γνωστός για τα παραμύθια εικόνων που έγραψε και ζωγράφησε, τα οποία διαπραγματεύονται ιστορικά, κοινωνικά και πολιτικά θέματα μέσω του σουρεαλισμού και των «ονειρικών απεικονίσεων», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο ίδιος. Το

έργο του έχει μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες και το αναγνωστικό του κοινό περιλαμβάνει τόσο παιδιά όσο και εφήβους. Έχει τιμηθεί με το βραβείο Astrid Lindgren Memorial Award (2011) για τη συνεισφορά του στην παγκόσμια παιδική λογοτεχνία.

Ένα κόκκινο δέντρο φυτρώνει στο δωμάτιο ενός κοριτσιού, μία βαλίτσα μεταφέρει αναμνήσεις σε τόπους μακρινούς, ένα χαμένο αντικείμενο συναντιέται με έναν άντρα... όλα αυτά συμβαίνουν στα παραμύθια εικόνων του Shaun Tan τα οποία οι μαθητές και οι μαθήτριες καλούνται να εξερευνήσουν, να αναδημιουργήσουν και να δραματοποιήσουν.

Στο συγκεκριμένο εργαστήριο οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και καλούνται να φτιάξουν τις δικές τους ιστορίες μέσα από τις εικόνες των παραμυθιών που τους έχουν δοθεί από την εισηγήτρια-εμπυχωτρία. Στη συνέχεια, οι ιστορίες που έφτιαξαν οι μαθητές και οι μαθήτριες αλλάζουν ομάδες έτσι ώστε κάθε ομάδα να δραματοποιήσει μία διαφορετική ιστορία από αυτή που δημιούργησε. Στο τέλος, οι δραματοποιήσεις παρουσιάζονται με τη βοήθεια διαφορετικών τεχνικών (όπως παγωμένα εικόνια, αυτοσχεδιασμός, σύνθεση ήχων) και ακολουθεί αναστοχασμός τόσο ως προς τις παρουσιάσεις όσο και ως προς τη διαδικασία δημιουργίας θεάτρου μέσα από εικόνες.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- «δημιουργία θεατρικού πλαισίου» μέσα από τη συζήτηση και σύνδεση των εικόνων σε ιστορίες, σε ομάδες
- «δημιουργία αναπαραστάσεων» μέσα από την αναδιανομή των ιστοριών σε άλλες ομάδες και την εξέλιξη των δραματοποιήσεων με τη βοήθεια των θεατρικών συμβάσεων/μέσων
- «αναστοχασμός» μέσα από τη συζήτηση για την πρόσληψη των δραματοποιήσεων και την ανασκόπηση της θεατρο-διαδικασίας

Υλικό του προγράμματος:

- εικόνες και μουσική από τα παραμύθια του Shaun Tan
- γράμμα: Φάκελος, χαρτί, μολύβι
- μία βαλίτσα

Στόχοι του προγράμματος:

- εξοικείωση των μαθητών και των μαθητριών με μία σειρά τεχνικών και συμβάσεων του εκπαιδευτικού θεάτρου/δράματος
- ανάπτυξη της φαντασίας
- ανάπτυξη των γλωσσικών ικανοτήτων
- καλλιέργεια της συμμετοχικότητας και των συνεργατικών δεξιοτήτων
- καλλιέργεια της ικανότητας κατανόησης, ερμηνείας και αφήγησης ιστοριών άλλων μέσα από τη θεατρική φόρμα

ΦΥΣΙΚΗ-ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ

ΤΙ ΕΙΔΕ Ο ΓΑΛΙΛΑΙΟΣ ΣΤΟΥΣ ΟΥΡΑΝΟΥΣ;

Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγητής: Δημήτρης Πετάκος, Υποψήφιος Διδάκτωρ Ιστορίας των Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σε συνεργασία με τον Κώστα Γαβρόγλου, Ομότιμο Καθηγητή Ιστορίας των Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Το βιβλίο της φύσης είναι γραμμένο με μαθηματικούς χαρακτήρες!
Γαλιλαίος, 1623

Ο Ιταλός μαθηματικός, αστρονόμος και φυσικός φιλόσοφος Γαλιλαίος αποτελεί μια από τις πιο εμβληματικές φυσιογνωμίες στην ιστορία της επιστήμης. Οι μαθητές θα γνωρίσουν τον άνθρωπο που μετακίνησε τη Γη από τη θέση της, συνέτριψε τις κρυστάλλινες σφαίρες του Αριστοτέλη, καταδικάστηκε από την Καθολική Εκκλησία και στο τέλος δικαιώθηκε. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα έχει ως στόχο να φέρει σε επαφή τους μαθητές με τη γοητεία της αστρονομίας, να τους ταξιδέψει σε μια διαφορετική εποχή και να τους κινητοποιήσει να ασκήσουν την κριτική τους σκέψη σχετικά με τις διαφορές του «σήμερα» και του «χθες». Οι μαθητές θα έχουν ενεργή συμμετοχή σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος, με στόχο μια εποικοδομητική συζήτηση.

Ερωτήματα που θα διατρέχουν το πρόγραμμα ως βασικοί άξονες:

Γιατί ο Γαλιλαίος πίστεψε στο ηλιοκεντρικό σύστημα του Κοπέρνικου; Τι παρατήρησε με το τηλεσκόπιό του; Γιατί οι παρατηρήσεις του επιβεβαίωσαν το ηλιοκεντρικό σύστημα του Κοπέρνικου; Τι αλλαγές επέφερε το έργο του Γαλιλαίου στη φυσική φιλοσοφία και αστρονομία του 17^{ου} αιώνα; Γιατί υπήρχαν έντονες αντιρρήσεις στους ισχυρισμούς του Γαλιλαίου και από ποιους εκφράστηκαν; Για ποιους λόγους τον καταδίκασε η Ιερά Εξέταση;

Εξέλιξη του προγράμματος:

- γνωριμία με τους μαθητές, η ιστορία της επιστήμης και ο εκπαιδευτικός της ρόλος
- το γεωκεντρικό μοντέλο του Αριστοτέλη και η «επανάσταση» του Κοπέρνικου
- η προσωπικότητα και η ζωή του Γαλιλαίου
- οι παρατηρήσεις που έκανε με το τηλεσκόπιο και η σημασία τους
- η αμφισβήτηση που δέχτηκε, η υπεράσπιση των ιδεών του και η περίφημη δίκη του
- συμπεράσματα και αναστοχασμός με τους μαθητές

Σημείωση: Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα υποστηρίζεται από οπτικοακουστικό υλικό και θα περιέχει αποσπάσματα από το βραβευμένο ντοκιμαντέρ παραγωγής του Ιδρύματος Ευγενίδου «Γαλιλαίος: Η Μάχη στην Αυγή της Σύγχρονης Επιστήμης».

<https://www.youtube.com/watch?v=0uw0jtQUHws>

Ο ΝΕΥΤΩΝΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΗΛΟ

Τι μας λένε οι μύθοι για την επιστήμη;

Ομάδα: 20 – 40 μαθητές, διάρκεια 70 – 90'

Εισηγήτρια: Ειρήνη Γκουνταρούλη, Διδάκτωρ Ιστορίας Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Επιστημονικός Σύμβουλος: Μανώλης Πατηνιώτης, Αναπλ. Καθηγητής Ιστορίας Επιστημών,
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι μαθητές και οι μαθήτριες που θα παρακολουθήσουν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα γνωρίσουν μία από τις σημαντικότερες φυσιογνωμίες του 17ου αιώνα, τον Άγγλο μαθηματικό, αστρονόμο και φυσικό φιλόσοφο Ισαάκ Νεύτωνα. Ο Νεύτωνας θεωρείται ο «πατέρας» της σύγχρονης επιστήμης τόσο για τις μελέτες του σχετικά με τη φύση του φωτός, αλλά κυρίως για τη μαθηματική διατύπωση των περίφημων νόμων της κίνησης και της βαρύτητας των σωμάτων.

Η ιστορία που συνδέει την πτώση ενός μήλου με τον Νεύτωνα και τη διατύπωση της βαρυτικής δύναμης είναι ευρέως γνωστή. Συζητώντας για τους μύθους στην ιστορία της επιστήμης, οι μαθητές και οι μαθήτριες θα γνωρίσουν τη ζωή και το έργο του Άγγλου διανοητή. Επιπλέον, θα έχουν την ευκαιρία να εξοικειωθούν με το ρόλο των μύθων στην ιστορία της επιστήμης με στόχο να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη σχετικά με το τι είναι επιστήμη και ποια η σχέση της με τον άνθρωπο.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- γνωριμία: μία μικρή εισαγωγή για την ιστορία της επιστήμης – τι είναι η ιστορία της επιστήμης και τι μας μαθαίνει;
- η επιστήμη στον 17ο αιώνα: ποιος ήταν ο Ισαάκ Νεύτωνας και γιατί ισχυρίστηκε ότι «είδε πιο μακριά, επειδή πάτησε στους ώμους γιγάντων»;
- βιογραφικά στοιχεία του Νεύτωνα, οι ιδέες του για τη βαρύτητα και την κίνηση των σωμάτων
- ο μύθος για το μήλο, τι σηματοδοτεί και τι μας μαθαίνει για την επιστήμη;
- προβολή υλικού και σύντομες πρακτικές δράσεις

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

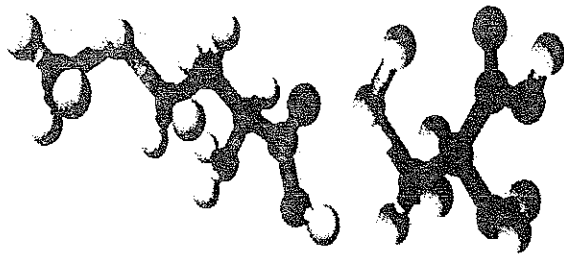

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΤΟΠΙΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ

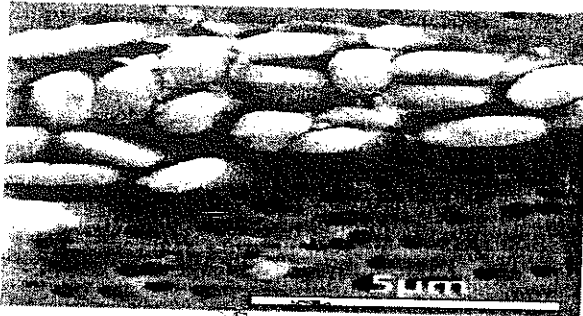
Ομάδα: 40 – 60 μαθητές, διάρκεια 70 – 90'

Εισηγήτρια: Δρ. Λαοκρατία Λάκκα, Μοριακή Βιολόγος

Στο ταξίδι αυτό θα οδηγηθούμε, μέσα από τα μονοπάτια της κοινωνίας των απλών μορίων στην κοινωνία των απλών κυττάρων και στην κοινωνία των διάφορων πληθυσμών των έμβιων όντων.

Κοινωνία μορίων

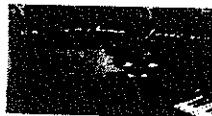

Κοινωνία των κυττάρων

Κοινωνία ανθρώπων

Το ταξίδι μας θα γίνει μέσα από γράμματα, λέξεις και φράσεις του γενετικού υλικού και των χρωμοσωμάτων.

Με οδηγό αυτά τα γράμματα θα ταξιδέψουμε στα κέντρα που καθορίζουν τις δομές των κυττάρων, την οργάνωση των χρωμοσωμάτων και των γονιδίων, τα μυστικά του γενετικού κώδικα, την σύνθεση των πρωτεϊνών, τα λάθη στη μετάδοση του κώδικα που οδηγούν στις γενετικές ασθένειες. Θα ανακαλύψουμε τους θεμελιώδεις μηχανισμούς που καθορίζουν την ζωή των έμβιων όντων.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- γράμματα, λέξεις και φράσεις των γονιδίων
- χρωμοσώματα
- DNA, το γενετικό πρόγραμμα
- πρωτεΐνες, τα τούβλα του κυτταρικού οικοδομήματος
- η πληροφορία και ο γενετικός κώδικας
- προβολή υλικού (βίντεο, μοντέλα μορίων, χρωμοσωμάτων, καρυοτύπων)

Στόχοι του προγράμματος:

- να ενισχύσει την περιέργεια των νέων καθώς και την ικανότητά τους να θέτουν ερωτήματα για τον κόσμο που τους περιβάλλει
- να τους προσφέρει το υπόβαθρο για την κατανόηση προβλημάτων που επηρεάζουν τις αποφάσεις τους για την ύπαρξη τους, την υγεία και το περιβάλλον
- να κατανοήσουν τις ηθικές, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της νέας βιολογικής επιστήμης

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΕΝΟΣ ΔΕΙΝΟΣΑΥΡΟΥ

Ομάδα: 40 – 50 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτρια: Ελίζαμπεθ Σταθοπούλου, Δρ. Γεωλογίας, Παλαιοντολόγος

Οι δεινόσαυροι ήταν μια ομάδα εκπληκτικών ερπετών, που κυριάρχησαν στο πλανήτη μας για περίπου 170 εκατομμύρια χρόνια. Την ίδια εποχή τους αιθέρες και τους ωκεανούς όριζαν ιπτάμενα και θαλάσσια ερπετά αντίστοιχα, τα οποία πολλές φορές ξεπερνούσαν σε μήκος τα 20 μέτρα. Η εξαφάνιση των δεινόσαυρων πριν 65 εκατομμύρια χρόνια επέτρεψε την ανάπτυξη των θηλαστικών και την εξέλιξη της ζωής με τη μορφή που την ξέρουμε.

- πώς ήταν η γη την εποχή που σειόταν το έδαφος κάτω από το βάρος των μεγάλων σαυρόποδων και των τρομακτικών σαρκοφάγων Αλλόσαυρων;
- τι φυτά φύονταν και τι κλίμα επικρατούσε;
- μεταφερόμαστε σε μια περιοχή της Β. Αμερικής και συναντάμε τον μεγάλο «Αλ», έναν Αλλόσαυρο που έμελε να μείνει στην ιστορία

Εξέλιξη του προγράμματος:

1. Γνώση: Πότε και πού έζησαν οι δεινόσαυροι, σε ποιές ομάδες χωρίζονται, τι έτρωγαν, πώς εξελίχθηκαν στο γεωλογικό χρόνο, η εικόνα του πλανήτη τότε, μερικοί σημαντικοί εκπρόσωποι, θεωρίες εξαφάνισης κ.λπ. Οπτικοακουστικό υλικό που δείχνει τη γέννηση του μεγάλου «Αλ» και τις συνθήκες κατά την Ιουρασική περίοδο αλλά και τις δυσκολίες που περνά μέχρι την ενηλικίωση του.
2. Κατανόηση: Στον κάθε μαθητή δίνονται 3 χάρτινοι δεινόσαυροι (1 κόκκινος, 1 πράσινος, 1 πορτοκαλί). Διαβάζονται προτάσεις σχετικές με αυτά που έχουμε πει. Αναλόγως αν πιστεύουν πως είναι σωστές ή λάθος, σηκώνουν το αντίστοιχο δεινοσαυράκι (πράσινο: Σωστό, κόκκινο: Λάθος, πορτοκαλί: δεν θυμάμαι). Συζητάμε τις απαντήσεις όλοι μαζί.
3. Εφαρμογή: Συζητάμε «τα ρεκόρ των δεινοσαύρων». Παρουσιάζονται οι δεινόσαυροι που λόγω κάποιου χαρακτηριστικού τους σπάνε κάποιο ρεκόρ, για παράδειγμα: ο μεγαλύτερος δεινόσαυρος, ο μικρότερος δεινόσαυρος, ο πιο έξυπνος, ο πιο γρήγορος κ.λπ. Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και, με βάση τις κάρτες που τους μοιράζονται, καλούνται να

συνδυάσουν δεινόσαυρο με περιγραφή σωστά. Φτιάχνουν όλοι μαζί ένα βιβλίο με τα ρεκόρ των δεινοσαύρων.

4. Ανάλυση: Συζητάμε το πώς παίρνουν τα ονόματα τους οι δεινόσαυροι. Μέσα από εικονογραφημένες εγκυκλοπαίδειες δεινοσαύρων που τους μοιράζονται, οι μαθητές βρίσκουν 2 «αστεία» ονόματα δεινοσαύρων καθώς και 2 ονόματα που προέρχονται από κάποιο χαρακτηριστικό του ζώου, 2 ονόματα που προέρχονται από τα μέρη που βρέθηκαν και 2 από ονόματα Παλαιοντολόγων. Συζητάμε και για το αν υπήρχαν ή όχι δεινόσαυροι στην Ελλάδα και γιατί.

5. Σύνθεση: Τα παιδιά φαντάζονται και να «δημιουργούν» τον δικό τους δεινόσαυρο. Τον ζωγραφίζουν, τον ονομάζουν και περιγράφουν τα χαρακτηριστικά του. Μοιράζονται δραστηριότητες σχετικές με τους δεινόσαυρους (ένωση τις τελίτσες, εικόνες για να ζωγραφίσουν, λαβύρινθους, ακροστιχίδες, προτάσεις για χειροτεχνίες, κ.λπ.), τις οποίες παίρνουν μαζί τους οι μαθητές.

6. Αξιολόγηση: Ακούγονται δηλώσεις σε σχέση με το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που παρακολούθησαν οι μαθητές π.χ.: μου άρεσε πολύ η σημερινή εμπειρία, έμαθα πολλά καινούργια πράγματα, βαρέθηκα λίγο κ.λπ. Οι μαθητές συμφωνούν (όρθιοι με τα χέρια ψηλά) ή διαφωνούν (καθιστοί με τα χέρια γύρω από τα γόνατα και το κεφάλι σκυφτό) ή δεν είναι σίγουροι (μένουν ακίνητοι). Ακολουθεί συζήτηση.

ΑΠΟ ΤΟ ICE AGE ΣΤΟ FROZEN ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Πώς ένα μαμούθ, ένας χιονάνθρωπος και μια πριγκίπισσα του πάγου μάς βοηθούν να καταλάβουμε τι είναι η κλιματική αλλαγή

Ομάδα: 40 μαθητές, διάρκεια 70 - 90'

Εισηγήτρια: Νικολέτα Ζιακοπούλου, Φυσικός, Μετεωρολόγος

Η κλιματική αλλαγή και οι συνέπειές της απασχολούν εδώ και χρόνια επιστήμονες, περιβαλλοντικούς φορείς και κυβερνήσεις ανά την υφήλιο. Οι νεότερες γενιές μπορούν να αποτελέσουν την ελπίδα του πλανήτη αρκεί να ενημερωθούν σωστά και να δράσουν έγκαιρα. Η κατανόηση και η εξοικείωση των παιδιών με το κρίσιμο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής επιχειρείται στο πρόγραμμα αυτό μέσα από τις περιπέτειες των αγαπημένων τους κινηματογραφικών ηρώων.

Ο Όλαφ, η Έλσα, ο Μάνι και ο Σιντ θα μας βοηθήσουν να εξηγήσουμε:

- τι είναι η κλιματική αλλαγή;
- γιατί συμβαίνει;
- τι ονομάζουμε φυσική μεταβλητότητα του κλίματος;
- ποιος ο ρόλος του ανθρώπου στην κλιματική αλλαγή;
- ποιες οι επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος και πώς μπορούμε να τις περιορίσουμε;

Υλικό και εργαλεία προγράμματος:

- ολιγόλεπτα αποσπάσματα ταινιών
- προβολή υλικού power point
- ερωτήσεις – συμμετοχή μαθητών

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΗΣ ΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΧΑΜΕΝΩΝ ΣΠΟΡΩΝ

Παραγωγή και σπατάλη τροφίμων και η σημασία της διατήρησης των ντόπιων ποικιλιών σπόρων

Ομάδα: 40 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτρια: Αγγελική Γεροντέλη, Περιβαλλοντολόγος, MSc, Επιστημονική συνεργάτις Μετσόβιου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.) του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου

Πώς τρέφονται οι άνθρωποι σε διάφορα μέρη του πλανήτη; Γιατί, ενώ υπάρχει περίσσεια τροφίμων, υπάρχουν πολλοί υποσιτισμένοι άνθρωποι; Γιατί εκατομμύρια τόνοι τροφίμων πετιούνται στα σκουπίδια; Πόσο ταξιδεύουν τα τρόφιμα μέχρι να φτάσουν στο πιάτο μας; Η παραγωγή τροφίμων δημιουργεί πρόβλημα στο αγροτικό οικοσύστημα; Τι είναι και γιατί πρέπει να προστατευτούν οι παραδοσιακές ποικιλίες σπόρων; Ποιος θα βοηθήσει στην διατήρησή τους; Μπορούν οι νέοι άνθρωποι να κάνουν κάτι και πώς;

Με τη χρήση κατάλληλου οπτικοακουστικού και έντυπου υποστηρικτικού υλικού,

- PowerPoint, video, φωτογραφίες, φυλλάδια, κάρτες ρόλων
- με την αξιοποίηση κατάλληλα προσαρμοσμένων εκπαιδευτικών τεχνικών όπως:
- εμπλουτισμένη εισήγηση
  - καταιγισμός ιδεών
  - ομαδοσυνεργασία
  - παιχνίδι ρόλων
  - παιχνίδι ερωταπαντήσεων και διλημάτων

μέσα από την παρουσίαση εφαρμοσμένων συμμετοχικών παραδειγμάτων, οι ομάδες των μαθητών/τριών:

- ενεργοποιούν τις αισθήσεις και τις προϋπάρχουσες γνώσεις τους
- συνεργάζονται και αλληλεπιδρούν πάνω σε συγκεκριμένες υποθέσεις εργασίας
- συμμετέχουν ενεργά σ' ένα παιχνίδι ρόλων με συμφωνίες, διαφωνίες και διλήμματα πάνω στα σχετικά με το θεμελιακό για τις τοπικές κοινωνίες περιβαλλοντικό και πολιτισμικό ζήτημα που παρουσιάζεται στο πρόγραμμα
- ανακαλύπτουν μέσα από τους διαφορετικούς ρόλους πώς η μια ομάδα επηρεάζεται από την άλλη, τι επιπτώσεις έχουν στον άνθρωπο και το περιβάλλον οι επιλογές που γίνονται κάθε φορά

Το αγροδιατροφικό ζήτημα είναι ίσως ένα από τα μεγαλύτερα παγκόσμια κοινωνικά, περιβαλλοντικά, πολιτικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά προβλήματα. Το πρόγραμμα αυτό προσεγγίζει ερωτήματα και προβληματισμούς σχετικά με την τροφή, το σύστημα παραγωγής και κατανάλωσης τροφίμων και τις επιπτώσεις που αυτό έχει στη ζωή των ανθρώπων αλλά και στην ποιότητα και ποικιλότητα των αγρο-οικοσυστημάτων.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΡΑΣΗ – ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

ΤΟ «ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ ΕΔΩ, ΕΚΕΙ ΚΑΙ ΛΙΓΟ ΠΑΡΑΠΕΡΑ...

Ομάδα: 40 μαθητές, διάρκεια 70 – 90'

Εισηγητής: Δικαίος Χατζηπλής, Εμφυχωτής, Παιδαγωγός, Γραφίστας

Σκοπός του προγράμματος είναι η προσέγγιση της έννοιας του «διαφορετικού» μέσα από διάφορες μορφές τέχνης, τη διαφήμιση, τον κινηματογράφο, το παιχνίδι κ.ά. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές θα μπορέσουν να αναγνωρίσουν και να αξιολογήσουν εκείνα τα χαρακτηριστικά που ορίζουν κάτι ως «διαφορετικό» και στη συνέχεια να εξερευνήσουν τα φίλτρα που βοηθούν στην κατανόηση και αποδοχή του.

Εξέλιξη του προγράμματος:

- παιχνίδια ομαδοποίησης και καλωσορίσματος
- χωρισμός ομάδων
- προβολή εικόνων, παράθεση πληροφοριών με βιωματικές παρεμβάσεις
- παιχνίδια επικοινωνίας
- το «διαφορετικό»: ερμηνεία, προσέγγιση
- τι είναι «διαφορετικό» εδώ, εκεί και λίγο παραπέρα – Χρονικά, γεωγραφικά, καλλιτεχνικά, επικοινωνιακά όρια του διαφορετικού
- αυτοσχεδιασμοί
- παιχνίδια σε ομάδες
- προβολή video, εικόνων, διαφημίσεων κ.λπ. με αφορμή τη διαφορετικότητα – σχολιασμός, μαιευτική μέθοδος
- παιχνίδια με τις λέξεις

- η διαφορετικότητα σε λεζάντες
- ένα ερέθισμα, 5 ερμηνείες
- αναστοχασμός
- κλείσιμο

ΗΤΑΝ ΕΝΑ ΜΙΚΡΟ ΚΑΡΑΒΙ

Βιωματικό εργαστήριο πάνω στο θέμα των δύο φύλων

Ομάδα: 40 μαθητές, διάρκεια 90'

Εισηγήτρια: Ελένη Σταμούλη, Εκπαιδεύτρια

Η δραστηριότητα ξεκινά με ένα εισαγωγικό παιχνίδι για να ζεσταθεί η ομάδα. Στη συνέχεια, αφηγούμαστε μια γνωστή ιστορία/παραμύθι με αντιστροφή των φύλων των χαρακτήρων, οδηγώντας σε συζήτηση περί των στερεοτύπων φύλου. Η συζήτηση που ακολουθεί εστιάζει στην κατανόηση της έννοιας του στερεοτύπου και στην αδικία που αυτό επιφέρει.

Στόχοι του προγράμματος:

- να αναγνωρίσουν οι μαθητές τους στερεοτύπους ρόλους φύλου και χαρακτηριστικά σε ιστορίες και την καθημερινότητα
- να συζητήσουμε τους παραδοσιακούς και μη-παραδοσιακούς ρόλους φύλου
- να ενθαρρύνουμε την ισότητα των φύλων

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ

Πρόγραμμα για τη μετάβαση στην εφηβεία και τον σχολικό εκφοβισμό

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο υλοποίησης του προγράμματος, επικοινωνήστε με τη Γραμματεία του Ιδρύματος.

Ομάδα: 25 – 30 μαθητές

Εισηγητές: Μάριος Κουκουνάρας Λιάγκης, Λέκτορας Θεολογικής Σχολής, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ηρώ Ποταμούση, Κοινωνιολόγος, Θεατροπαιδαγωγός

Κατερίνα Λασκαρίδη, Ψυχολόγος, Ειδική παιδαγωγός

Θέμα του προγράμματος είναι η διαμόρφωση της ταυτότητας στην εφηβεία και ο ρόλος των άλλων σε αυτή τη διαδικασία. Οι ερωτήσεις «ποιος είμαι;» και «ποια είναι η θέση μου στον κόσμο;» έχουν πρωταρχική σημασία στην εφηβεία κάνοντας τη ζωή περισσότερο περίπλοκη από ποτέ. Σε αυτό το παιχνίδι αναζήτησης απαντήσεων η διαφορετικότητα και η θυματοποίηση των διαφορετικών στο σχολείο δημιουργούν σύγχυση και κρίση στη δοκιμή διαφορετικών επιλογών και ρόλων. Οι αποφάσεις που καλείται να πάρει ο έφηβος στην προσπάθειά του να οργανώσει έναν κεντρικό, ενιαίο πυρήνα ταυτότητας καταλήγουν να είναι κρίσιμες και δύσκολες.

Βασικά θέματα:

- η αναζήτηση και η διαμόρφωση της ταυτότητας του εφήβου
- οι σχέσεις με τους συνομήλικους και με τους γονείς στην πρώτη εφηβεία
- ο φόβος που προκαλείται από τη θυματοποίηση, τον αποκλεισμό και την απομόνωση στο σχολείο
- η ευθύνη όσων δεν συμμετέχουν ενεργά αλλά παρατηρούν περιστατικά εκφοβισμού (ανηλίκων και ενηλίκων)
- η ένταξη και η φοίτηση των εφήβων μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Το πρόγραμμα αντιμετωπίζει τον εκφοβισμό και την αποδοχή της διαφορετικότητας ως ένα πολυδιάστατο, δυναμικό, κοινωνικό φαινόμενο, που δεν αφορά απλοϊκά ένα κακό-δυνατό και ένα καλό-αδύναμο παιδί, αλλά εμπλέκει συνολικά όλη τη σχολική κοινότητα και κάθε πρόσωπο ξεχωριστά. Γι' αυτό διαπραγματεύεται τη διαφορετικότητα ως ένα δυναμικό εργαλείο, για να αναπτύξει ο καθένας την ταυτότητά του και να γίνει ο κόσμος καλύτερος, και όχι ως αφορμή για να ασκήσει κάποιος βία στο σχολείο.

Μεθοδολογία:

Σχεδιάστηκε με βάση έρευνες για την ανάπτυξη και την ψυχολογία των πρώτων εφήβων (11 με 15) που βρίσκονται στις Ε' και Στ' Δημοτικού και Α', Β' και Γ' Γυμνασίου. Χρησιμοποιεί την εκπαιδευτική και παιδαγωγική εμπειρία των θεατροπαιδαγωγικών προγραμμάτων (Theater-in-Education), τα οποία παγκοσμίως παρεμβαίνουν σε εκπαιδευτικό πλαίσιο χρησιμοποιώντας το κοινωνικό θέατρο και προσεγγίζοντας, μετά από έρευνα, ευαίσθητα θέματα με συγκεκριμένα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και βιωματικές-επικοινωνιακές τεχνικές.

Ειδικότερα, μέσα από την ιστορία και τις δραστηριότητες, προσδοκάμε οι μαθητές επαρκώς:

- να αντιμετωπίζουν την πολυπλοκότητα της εφηβικής ζωής και τα ερωτήματα σχετικά με την ταυτότητα ως ένα στάδιο αυτοσυνειδησίας στη ζωή κάθε ανθρώπου
- να αντιλαμβάνονται ότι στο πλαίσιο της αναζήτησης ταυτότητας οι αποφάσεις που παίρνει ο έφηβος και οι επιλογές που κάνει έχουν τις συνέπειές τους
- να αναλύουν την επίδραση που έχει το οικογενειακό, σχολικό και φιλικό (συνομήλικοι) περιβάλλον στο φαινόμενο του εκφοβισμού και τη δυναμική των σχέσεων μεταξύ των προσώπων που πρωταγωνιστούν στα σχετικά περιστατικά και αυτών που τα παρακολουθούν
- να διερευνούν τις στάσεις που μπορεί κάποιος να πάρει απέναντι στον εκφοβισμό και ιδιαίτερα την ανάληψη ευθύνης και δράσης
- να νιώθουν οικεία με τη διαφορετικότητα και τον «άλλον» με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, που μπορεί να είναι μια μικρή δυσκολία στην κοινωνική επαφή μέχρι πιο σοβαρές δυσκολίες στη συμπεριφορά (φάσμα του αυτισμού)
- να εξετάζουν κριτικά τις προσωπικές τους συμπεριφορές και αντιδράσεις απέναντι στο διαφορετικό στην καθημερινότητά τους
- να αναπτύσσουν τις κριτικές και κοινωνικές δεξιότητες με την καλλιέργεια και άσκηση της φαντασίας, της δημιουργικότητας και της έκφρασης

Εφαρμογή:

- **Φάση 1^η:** Διαρκεί 90 λεπτά και πραγματοποιείται από τον συντονιστή και τους βοηθούς εμπυχωτές. Περιλαμβάνει παραστατικό μέρος και εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Στο παραστατικό μέρος του προγράμματος οι μαθητές παρακολουθούν ζωντανά μία ιστορία και συναντούν τους πρωταγωνιστές που έχουν πολλά κοινά με τη ζωή τους. Έφηβοι, με τις αγωνίες τους και στον δικό τους κόσμο. Όλοι διαφορετικοί και τελικά όλοι θύματα. Ένας μαθητής στο φάσμα του αυτισμού, ένας άλλος μαθητής που έχει υποστεί εκφοβισμό, κάποιοι που καταχρώνται τη δύναμή τους και κάποιοι που βρίσκονται απλώς εκεί. Φυσικά εκεί είναι και οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς. Εκεί! Το πλαίσιο αυτό εξερευνούμε και πώς αυτό διαμορφώνεται από τον κόσμο του καθενός και τη δράση τους. Η ανάγκη για αυτό- και ετερο- προσδιορισμό αδήριτη. Τα διλήμματα πολλά και έντονα για τους μαθητές που συμμετέχουν. Το ζητούμενο είναι ο προβληματισμός και η ανάληψη προσωπικής ευθύνης για το χειρισμό των καταστάσεων.
- **Φάση 2^η:** Προτείνεται να διαρκεί από 1 έως 4 μήνες και πραγματοποιείται στην τάξη των μαθητών από τους εκπαιδευτικούς. Διαπραγματεύονται τα θέματα του προγράμματος χρησιμοποιώντας πρωτότυπο εκπαιδευτικό υλικό, ειδικά σχεδιασμένο για τις τάξεις του Δημοτικού και Γυμνασίου, το οποίο δίνεται στο τέλος της 1^{ης} Φάσης. Το υλικό περιέχει ποικιλία προτάσεων για τον συνδυασμό των εμπειριών και των θεμάτων του προγράμματος με δραστηριότητες βασισμένες στα διαφορετικά μαθήματα του σχολείου. Οι εκπαιδευτικοί επιλέγουν τι θα εφαρμόσουν με τους μαθητές τους μέχρι την 3^η φάση του προγράμματος.
- **Φάση 3^η:** Διαρκεί 90 λεπτά (με διάλειμμα) και πραγματοποιείται από τον συντονιστή και τους βοηθούς εμπυχωτές. Περιλαμβάνει εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

Για τον σχεδιασμό του προγράμματος εργάστηκαν οι Μάριος Κουκουνάρας-Λιάγκης, Ηρώ Ποταμούση (συντονιστές-σχεδιαστές), Κατερίνα Λασκαρίδη (σύμβουλος) και 35 φοιτητές. Η παραγωγή του προγράμματος πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο ενός πειραματικού και βιωματικού εργαστηρίου φοιτητών του Τμ. Θεολογίας του ΕΚΠΑ, το οποίο πλέον λειτουργεί ως πιλοτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτικών στην έρευνα, το σχεδιασμό και την εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων.

Για την επιμόρφωση και την ενημέρωση των εκπαιδευτικών για το πρόγραμμα και το εκπαιδευτικό υλικό που το συνοδεύει, θα πραγματοποιηθεί επιμορφωτική ημερίδα κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς.

Υπεύθυνη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων: Καλή Κυπαρίσση

Τηλ. επικοινωνίας: 210 4297540-1-2, Fax: 210 4296024

Ηλεκτρονική διεύθυνση: info@laskaridou.gr

Ιστοσελίδα: www.laskaridou.gr